

FM: Janvārī budžeta izdevumi bija zemāki nekā gadu iepriekš

Publicēts: 31.01.2018.

Valsts kases publicētā informācija liecina, ka janvārī konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi pārsniedza izdevumus un jau tradicionāli tajā izveidojās pārpalikums, sasniedzot 107,1 miljonu eiro. Valsts konsolidētajā budžetā pārpalikums šā gada janvārī bija 62,3 miljoni eiro un pašvaldību budžetos – 44,8 miljoni eiro.

Kopumā lielāka pārpalikuma nekā pērnā gada janvārī iemels bija mazāki izdevumi gan valsts, gan pašvaldību budžetos, jo kopbudžeta ieņēmumos bija neliels kritums. Vērtējot janvāra budžeta izpildes datus, vēl pārāgri spriest par budžeta attīstības tendencēm gadā kopumā, precīzāk tās varēs novērtēt, analizējot izpildi turpmākajos mēnešos. Finanšu ministrija (FM) informē, ka atbilstoši likumam "Par vidējā termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018. gadam" vispārējās valdības budžeta deficīts 2016. gadā tiek plānots 1,0% no apmērā no iekšzemes kopprodukta.

Nodokļu ieņēmumu izpildi gada pirmajā mēnesī ietekmēja darījumi pagājušā gada decembrī. Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi janvārī bija 595,6 miljoni eiro, un tie bija tādā pašā līmenī kā pirms gada. Nodokļu ieņēmumi veidoja 98,1% no plānotā apjoma, un līdz pilnīgai plāna izpildei pietrūka 11,7 miljoni eiro. Līdz ar vidējās mēneša bruto darba samaksas pieaugumu darbaspēka nodokļu izpilde janvārī bija laba. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi sastādīja 102,3% no plānotā apjoma, un salīdzinājumā ar iepriekšējā gada janvārī bija par 6,8% augstāki. Sociālās apdrošināšanas iemaksas janvārī tika saņemtas plānotajā līmenī un bija par 2,5% augstākas nekā pirms gada.

Turpretī patēriņa nodokļu ieņēmumiem izpilde bija atšķirīga. Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ieņēmumi bija zemāki kā plānots un pamatā noteica kopējā nodokļu ieņēmumu plāna neizpildi. Šī nodokļa ieņēmumi veidoja 92,1% no plāna, tāpēc līdz plāna izpildei pietrūka 15,7 miljoni eiro. Salīdzinot ar iepriekšējā gada janvārī, PVN ieņēmumos bija vērojams samazinājums par 6,4%. Šādas izmaiņas galvenokārt noteica to uzņēmumu iemaksātais PVN apjoms, kuru darbība saistīta ar siltumapgādi, gāzes apgādi, degvielas tirdzniecību. Kopumā šajās nozarēs pagājušā gada decembrī darījumu vērtība samazinājās salīdzinājumā ar gadu iepriekš, ko noteica zemāki siltumapgādes un dabasgāzes tarifi un zemākas degvielas cenas. Tāpat saruka arī siltumenerģijas un dabasgāzes patēriņš, ņemot vērā siltākus laikapstākļus.

Ja PVN ieņēmumus ietekmē gan patēriņš, gan tarifu un cenu izmaiņas, tad akcīzes nodokļa ieņēmumus noteica vienīgi patēriņa izmaiņas, īpaši degvielas patēriņa kāpums decembrī. Tas pozitīvi ietekmēja akcīzes nodokļa ieņēmumus janvārī, kas bija 2,4% virs plānotā apjoma, un laba izpilde bija visās akcīzes preču grupās. Tāpat šī nodokļa ieņēmumi bija nedaudz augstāki, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi.

Netipiski pēdējo piecu gadu laikā novērotajam janvārī kopbudžeta izdevumi bija zemāki salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo mēnesi. Šādas izmaiņas bija visos budžetos, izņemot valsts speciālo budžetu. Piemēram, izdevumi par valsts parāda apkalpošanu saruka par 43,6 miljoniem eiro, jo pagājušā gada janvārī tika veikts pēdējais maksājums par Eiropas Komisijas izsniegto aizdevumu. Jāatzīmē, ka šī iemesla dēļ, kā arī pērn decembrī veicot ASV dolāru obligāciju pārfinansēšanu ar eiro obligācijām, arī gadā kopumā procentu izdevumi plānoti zemāki. Tāpat izdevumu samazinājumu noteica gandrīz uz pusi zemāki izdevumi pamatkapitāla veidošanai. Lielākās izmaiņas bija pašvaldību budžetos, kur investīcijas saruka gan pamatdarbības nodrošināšanai, gan Eiropas Savienības (ES) finansēto projektu īstenošanai. Sakarā ar iepriekšējā ES fondu plānošanas perioda beigām un straujāku gatavošanos jaunā plānošanas perioda projektu realizācijai uzsākšanai šā gada otrajā pusē janvārī izdevumi ES fondu finansējuma investēšanai pašvaldību budžetos bija tikai 2,4 miljoni eiro.

Savukārt atsevišķās izdevumu pozīcijās bija vērojams pieaugums. Augstāks līmenis bija izdevumos subsīdijām un dotācijām komersantiem, kur izdevumi palielinājās par 29,6 miljoniem eiro. Pamanāmākās izmaiņas bija Satiksmes ministrijas izdevumos, kur par 11,5 miljoniem eiro vairāk nekā iepriekšējā gada janvārī tika novirzīts maksas segšanai par dzelzceļa infrastruktūras

izmantošanu. Jāatzīmē, ka janvārī tika izlietota vairāk nekā puse no gadā kopumā šim mērķim paredzētā finansējuma, kas šim gadam plānots iepriekšējā gada līmenī. Tāpat šajā izdevumu pozīcijā pieaugums par 7,9 miljoniem eiro, salīdzinot ar pagājušā gada janvāri, bija Veselības ministrijas izdevumos veselības aprūpes nodrošināšanai, tai skaitā galvenokārt izdevumos ārstniecībai un kompensējamo medikamentu un materiālu apmaksāšanai.

Otrs lielākais pieaugums bija izdevumos sociālajiem pabalstiem, kuru kāpums kopbudžetā veidoja 25,9 miljonus eiro. Šis pieaugums galvenokārt saistīts ar izdevumu palielināšanos valsts speciālajā budžetā, tai skaitā izdevumi pensijām bija par 19 miljoniem eiro lielāki nekā pagājušā gada janvārī. Būtiskākais no faktoriem, kas to ietekmēja, ir pensiju izmaksāšanas datums, jo, lai nodrošinātu janvāra sākumā (svētku dienās un brīvdienās) izmaksājamo pensiju savlaicīgu saņemšanu, izdevumi budžetā tika veikti 2014. gada decembra beigās. Savukārt šā gada janvārī brīvdienu skaits bija mazāks nekā gadu iepriekš, līdz ar to janvārī izdevumu apjoms bija lielāks. Tāpat izdevumu pieaugumu ietekmēja pensiju vidējā apmēra mēnesī palielināšanās, galvenokārt saistībā ar veikto pensiju indeksāciju 2015. gada 1. oktobrī.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-janvari-budzeta-izdevumi-bija-zemaki-neka-gadu-ieprieks>